OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Oikeusturvapalvelut
Veikko Minkkinen

Lausunto

8.10.2020

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 157/2020 vp

Asiantuntijalausunto

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta ehdotetaan säädettäväksi laki, joka vastaisi sisällöltään 30.4.2020 säädettyä lakia ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta (289/2020), jonka voimassaolo päättyy 31.10.2020. Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.11.2020 ja se olisi voimassa 30.4.2021 asti.

Lakiehdotuksella halutaan varmistaa, että ulosottomiehillä on lainsäädäntöön perustuva mahdollisuus myöntää ulosottomenettelyssä joustoja, jotka huomioivat poikkeuksellisen taloustilanteen, ja näin turvata kansalaisten ja yritysten taloudellinen selviytyminen covid-19-epidemian aiheuttamista vaikeuksista.

Lakiehdotuksessa muutettaisiin väliaikaisesti ulosottokaaren säännöksiä, joilla mahdollistetaan ulosottomenettelyn määräaikainen rajoittaminen ja huojentaminen. Maksuajan osalta velalliselle voidaan antaa normaalia pidempi maksuaika (4 luvun 6 §). Covid-19-epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista johtuva väliaikainen maksuvaikeus voidaan ottaa huomioon ulosottokaaren olennaisesti heikentynyttä maksukykyä koskevassa säännöksessä (4 luvun 51 §). Vapaakuukausien myöntämistä koskevassa säännöksessä otettaisiin niin ikään huomioon covid-19 –epidemiasta tai siitä aiheutuvista poikkeusoloista johtuva väliaikainen maksuvaikeus (4 luvun 52 §). Luonnollisen henkilön toistuvan elinkeinotulon osalta mahdollistetaan normaalia suurempi ulosmittaamatta jäävä osuus, jos velallisen maksukyky on covid-19 –epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista johtuvan väliaikaisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt (4 luvun 64 §). Häädön osalta muuttopäivää voidaan poikkeuksellisesti siirtää pidemmälle kuin ulosottokaaren pysyvä sääntely edellyttäisi (7 luvun 4 §). Ulosottokaaren yleisten menettelysäännösten osalta joutuisuusvaatimusta täsmennetään siten, että covid-19 –epidemian tai siitä johtuvien poikkeusolojen aiheuttaman lisäajan tarve on huomioitava tehtäessä täytäntöönpanotoimia tai asetettaessa määräaikoja ulosoton hakijoille tai vastaajille (3 luvun 21 §).

Ulosottomiehellä säilyisi tapauskohtainen harkinta muuttaa tai rajata tämän lain perusteella annettuja lisäaikoja ja helpotuksia, jos olosuhteet sitä edellyttävät. Tältä osin ulosottokaaren perussäännökset pysyisivät kaikilta osin voimassa.

Väliaikaisen lain osalta vaikutuksia on arvioitu voimassa olevaa väliaikaista lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 44/2020 vp). Tuolloin on arvioitu, että ulosoton perimistulos tulisi laskemaan. Perintätulos ei ole kuitenkaan suuresti muuttunut vuonna 2020. Yhdeksän ensimmäisen kuukauden perimistulos on täysin samalla tasolla, kuin vuonna 2019.

Lain voimaantulon jälkeen on ollut havaittavissa ulosoton työmäärän lisääntymistä velallisten tehdessä lain tarkoittamia ulosottomenettelyn muutoshakemuksia. Erityisesti vapaakuukausi- ja huojennushakemukset ovat kasvaneet verrattuna edellisvuoteen. Sittemmin työmäärä on tasaantunut. Laki on osaltaan hieman pidentänyt ulosoton käsittelyaikoja. Käsittelyaikojen pidentymisen taustalla voi väliaikaista lakia suurempana tekijänä olla muuttunut veronpalautusten ajankohta, joka on heijastunut myös ulosottomenettelyyn.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Väliaikaisen lain mahdollistamia lievennyksiä on ulosottomenettelyssä käytetty. Erityisesti vapaakuukausi- ja huojennushakemukset ovat kasvaneet verrattuna edellisvuoteen. Myönteisiä vapaakuukausipäätöksiä on tehty alkuvuonna 16,8 prosenttia enemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2019. Tilastoista ei ole eroteltavissa miten suuri osuus vapaakuukausien määrän kasvusta selittyy covid-19 –epidemialla, sillä vapaakuukausihakemusten määrät ovat jo useiden vuosien ajan olleet kasvussa.

Ulosottomenettelyä kuvaavista tilastotiedoista ei voi erotella väliaikaisen lain aiheuttamia vaikutuksia muista covid-19 –epidemian ulosottomenettelylle aiheuttamista vaikutuksista. Ulosottomenettelyn on sinänsä toiminut poikkeusaikana varsin hyvin. Tämä viittaisi siihen, että väliaikainen laki ei ole ainakaan merkittävällä tavalla vaarantanut velkojien oikeuksien toteutumista.

Talouden ilmiöt heijastuvat ulosottomenettelyyn yleensä viiveellä. Yrityksillä sekä luonnollisilla henkilöillä on yleisesti taloudellista puskuria, jolla selviydytään lyhytkestoisesta talouden heikkenemisestä. Velkojat ovat myös antaneet helpotuksia maksuaikatauluihin, ja tämä osaltaan johtaa siihen, että ulosottomenettelyssä covid-19 –epidemian vaikutukset tulevat esiin ja jatkuvat pidempään, kuin epidemian vakavin vaihe muutoin ilmenee yhteiskunnassa.

Väliaikaista lakia säädettäessä tavoitteena pidettiin sitä, että velalliselle laissa tarkoitetut ulosmittauksen rajoittamiset ja huojentamiset helpottavat poikkeusolojen aiheuttamasta talouden tilapäisestä ahdingosta selviytymistä. Nopea toipuminen poikkeuksellisesta tilanteesta on sekä ulosoton velkojan, että velallisen etu.

Väliaikaisen lain voimassaolon jatkamisella pyritään edelleen samaan tavoitteeseen.

Lain on tarkoitus olla voimassa huhtikuun loppuun 2021.